

Jak se rodil demokratický Žďár

Jedním ze žďárských aktivistů listopadových událostí roku 1989 byl i tehdy 32letý Vít Bohumil Homolka. Dnes po dvaceti letech s NŽR vzpomíná na období zrodu a prvních krůčků demokratického Žďáru.

„Po zákroku na Národní třídě začalo ve Žďáře pár lidí demonstrovat u morového sloupu, ale nemělo to fazónu. Tehdy jsem pracoval v hostinci u Labutě a od kluků z kapel Míhule a Kapitán Achab jsme si půjčili aparát a mluvílo se z okna Labutě. Mikrofon si lidé předávali, a zatímco jeden řekl „Všem odpouštíme“, druhý křičel, „Všechny pověsíme na lucerny“, vybauje si tehdejší atmosféru.

Listopad ve Žďáře prý začal pořádně až tehdy, když Jiří Šenkýř dovedl na náměstí několik tisíc lidí ze Žďasu. V té době už Několik vět podepsala spousta lidí. Všude okolo to prasklo, Němci zbořili neblaze proslulou berlínskou zeď. Bylo jasné, že Už je to tady.

„V Praze vzniklo Občanské fórum a byl v něm i Havel. Odhadovali jsme, že OF má asi podobnou strukturu jako Charta. Svolali jsme tedy lidi do Astry a sešla se plná hospoda,“ říká V. Homolka.

Hlásili se mluvčí za různé profesní skupiny. Byl ustanoven užší výbor OF a čtyři mluvčí. „Byli to Ivan Chalupa, Jan Svoboda, pan Sedláček a Winkler,“ vzpomíná.

Nějaký strach? Na ten prý nebyl čas. „Ve skupinkách jsme jezdili po vesnicích a do podniků lidem vykládat, o co tady jde a že chceme změnu, všeobecné volby a demokracii. Někde nás v těch bolševických osadách lidé také nevzali a nechtěli to ani slyšet,“ vybauje si Vít B. Homolka. V té době prý už byla policie rozložena. „Jednou v noci za mnou přišli „tajní“, a o co prý jde, že je to nějaký divný. Já povídám: Jo, je to divný a už se to asi nezmění,“ (smích).

Když situace vykristalizovala, chodili zástupci žďárského OF na jednání ke kulatému stolu na Okresní národní výbor. „Ten byl pro nás partnerem a šlo o „bezbolestné“ předání moci,“ vysvětluje Homolka. Na Občanském fóru v Klubu mládeže Krystalu pak mluvčí informovali o



JEDEN z aktivistů „žďárského listopadu“ Vít Bohumil Homolka.

výsledcích jednání na ONV a plánovaly se tu další kroky. Vše nakonec ve Žďáře proběhlo hladce a neudálo se tu žádné násilí.

Situace v republice se pozvolna uvolňovala a spěla k předčasným volbám. „Začaly koncerty dříve zakázaných kapel, např. Plastic People of the Univers v Hamrech, to bylo něco! Najednou jsem dostal pas, který mi byl v roce 1980 zabaven a mohl jsem do zahraničí. Chystali jsme první svobodné volby a s klukama jezdili nákladními Roburem lobovat za Občanské fórum,“ připomíná si všeobecné nadšení.

Komunální volby ve Žďáře drtivě vyhrálo Občanské fórum. Na radnici se dostali i lidovci, demokraté, nezávislí a také komunisté. Koncenzem všech volebních subjektů byl starostou města zvolen Otto Žurek (ODS).

Začalo pracovat první novodobé zastupitelstvo Žďáru. Nejtěžší prý bylo poznat, co je dobré. „Všichni chtěli vše. Třeba tělovýchovné spolky chtěly převést sportoviště. Jak se později zjistilo, nebyly schopné to udýchat. Ale co víme teď, něvěděli jsme tehdy,“ říká bývalý zastupitel.

Začala malá privatizace a soukromníci si mohli odkoupit obcho-

dy. „Město se muselo potýkat s problémy, které nikdy před tím neřešilo. Na radnici však byl docela vstřícný aparát a zájemcům o podnikání nikdo nedělal „žádné vlny“. Také okres byl v 90. letech díky přednostovi Janu Teplému a kancléři Janu Černému velice demokratická instituce,“ říká Homolka.

V té době komise OF dělala bezpečnostní prověrky. „Bohužel se nám nepodařilo zachytit spisy akce s krycím názvem Norbert, které z ONV zmizely ještě dřív, než jsme je stačili přebrat. Většina spisů STB také byla ukončena již v roce 1988. Akce Norbert počítala „v zájmu republiky“ s vystěhováním a izolováním spousty nepohodlných lidí do koncentráků. Na utajeném místě na Žďársku se měl údajně takovýto sběrný tábor stavět. Já jsem se po seznamu pídlil coby osoba ke sběru určená,“ ironizuje dnes se smíchem.

Vít Bohumil Homolka začal pracovat v porevolučním zastupitelstvu za OF. V této hektické době se prý pořádek něco vymýšlelo. „K tomu člověk podnikal a myslel si, že něčeho dosáhne vlastní prací. Ale šel bych do toho asi znovu. Tehdy ale byly jednodušší předpisy a když soukromník začal podnikat, zvládl svoji agendu sám, teď k tomu má účetní a daňové poradce,“ srovnává s dnešními zapeklitostmi.

Z minulého režimu ve Žďáře doháněla velká investice v podobě no-

vé 5. ZŠ, kterou začal stavět ještě Okresní průmyslový podnik. „Byla to dost nešťastná věc, pod stavbou nebyly navíc vyřešeny některé pozemkové nároky a škola byla koncipována na úplně jiný demografický vývoj. Ukázala se tak trochu jako danajský dar,“ komentuje toto „velké sousto“. Původně se totiž rozhodovalo, zda škola bude stát ve Žďáře nebo ve Velkém Meziříčí.

Dostavovalo se sídliště Zelená hora. „Ale podmínky pro stavebníky se měnily takovým způsobem, že dnes by se lidé bránili pomalu u „stavebního“ soudu. Během času mizely předchozí výhody jako bonus za postavení nového domu, za vyřešení odpadních vod či radonového opatření,“ vzpomíná bývalý zastupitel i na tuto stránku velkých změn.

Město se také zbavovalo starých budov. Příkladem může být bývalé depo lokomotiv v místě dnešní Hypernovy. Spousta budov a sítí byla tehdy na cizích pozemcích a město napravovalo křivdy.

Veškeré sporné věci končily na stole radních a zastupitelů.

„Dnes rada řeší postejnavé věci a jede už v určitých kolejkách, ale tehdy byla každá věc nová a z 90 % to byly situace, se kterými se nikdy nikdo nasetkal,“ dodává V. B. Homolka.

V té době se také vyrojila spousta podvodníků. Stačilo prý říci, že jsou americká firma a to byl v tehdejší naivitě pádný argument. Uměle nalepené obce jako Hamry, Vysoké či Polnička se chtěly osamostatňovat.

Atmosféra v řadách Občanského fóra prý začala pomalu houstnout. Byli tu lidé radikální, kteří chtěli všechno okamžitě, a druzí, co byli opatrnější. Výsledkem rozpadu OF byla razantnější pravicová ODS a Občanské hnutí.

„Myslím, že největší věc, která se po revoluci povedla zde ve Žďáře, byla rekonstrukce čistírny odpadních vod. Na tom má lív zásluhu Jiří Šenkýř, který to tehdy správně odhadl. Bez čistírky by celá průmyslová zóna byla k ničemu a celý rozvoj Žďáru by nemohl fungovat,“ hodnotí závěrem Vít Bohumil Homolka, který od roku 1995 pracoval i v radě města za Živnostenskou stranu.

Lenka Kopčáková,
foto autorka

Dvacet let poté

Babyboxu prý netřeba, pomáhá Ječmínek

Na závěr svého listopadového jednání zastupitelé diskutovali nad žádostí, kterou dostali na stůl těsně před zasedáním.

Zakladatel projektu babyboxů v Čechách Ludvík Hess, který je i předsedou sdružení STATIM, požádal písemně žďárskou radnici o pomoc při budování zařízení pro odkládání novorozenáta ve Žďáře.

Jak tvůrce projektu uvádí, cílem je pomoc matkám, které se v tísnivé psychické nebo sociální situaci nedokáží postarat o novorozence. Do schránek - babyboxů mohou dítě anonymně odložit. To vzápětí dostane veškerou zdravotní péči a sociální pomoc.

„Slovo STATIM se používá ve zdravotnictví a znamená ihned, okamžitě. Program je jasný a zřetelný. Aby již nikdy nebylo nalezeno mrtvé tělíčko novorozence,“ argumentuje L. Hess. Za pomoci lékařů a zdravotníků chce zřídit na 70 babyboxů po celé ČR. První byl otevřen v červnu 2005 v Praze 9.

V zastupitelstvu se rozpoutala živá diskuze, při které dva dětští lékaři MUDr. Marie Košťálová (ODS) a MUDr. Bělohávek (KDU-ČSL) sdělili své názory. Z debaty vyplynulo, že provoz babyboxu je velice složitou záležitostí po medicínské stránce.

„Nejde jen o to, babybox vybudovat,

ale následnou péči bychom zde ve Žďáře nezajistili, a převoz novorozenců do nemocnice v Novém Městě na Moravě představuje přivolání speciálně vybavené sanity s inkubátorem, což je velmi drahé,“ objasňuje MUDr. Bělohávek.

Jak se shodují dětská lékařka Marie Košťálová a ředitel Polikliniky Slavomír Pipa, na spádovou oblast a velikost města Žďáru je babybox zbytečný. V našem regionu Vysočiny je dle jejich zkušeností mezi lidmi v tomto ohledu zodpovědný přístup k „zacházení s lidským životem“, a proto by k odkládání dětí nemělo docházet.

„Kdyby se však přesto nějak rodič

dostal do bevyčhodné situace, máme tu azylový dům pro matky s dětmi, který má zkušenosti s řešením podobných případů,“ připomíná MUDr. Košťálová. S tím se ztotožnil i starosta Jaromír Brychta.

„Provozní náklady babyboxu za rok představují 250 tisíc Kč, a protože nemáme svoji nemocnici, chybí nám návaznost na okamžitou péči novorozeneckého oddělení,“ připomíná ředitel Polikliniky.

Místostarostka Dagmar Zvěřinová navrhla zastupitelům řešení v podobě vyvolaného jednání o babyboxu mezi ředitelem Polikliniky, zástupci Záchrané služby a Okresní nemocnice.

-lko-